

Castelos de area

Esta proposta didáctica está dirixida ao alumnado de Educación Secundaria. As actividades poden ser útiles para a área de Cidadanía e Dereitos Humanos, de Ciencias Sociais, de Ética, titorías, etc., e tamén para calquera docente interesado no tema. O obxectivo desta proposta é reflexionar sobre as causas e as consecuencias da crise económica global e formularmos solucións alternativas.

Actividade inicial

► ACTIVIDADES pág. 1

Obxectivos

- **Motivar a reflexión a partir de imaxes relacionadas coa crise.**
- **Relacionar as características comúns entre as diferentes fotografías.**
- **Xerar as primeiras impresións sobre a crise.**

Orientacións

Esta actividade vai permitir comezar o traballo sobre a crise económica a partir das primeiras impresións do alumnado. É importante que nesta actividade dediquemos un primeiro espazo a unha breve reflexión individual para que despois se poida argumentar e expor as conclusións a que se chegou. Segundo o grupo-aula, poden facerse grupos máis pequenos para a discusión ou para chegar a acordos. Sexa como for, o profesor ou profesora debe facilitar e canalizar que o alumnado se centre no que suxiren as imaxes a partir do que eles e elas

ouviron no seu contorno. Tamén é importante que as conclusións individuais ou en grupo poidan ser recollidas no caderno dos alumnos e das alumnas ou en forma de mural ou póster. Iso facilitará a avaliación da actividade.

O que é a crise?

► ACTIVIDADES pág. 2

Obxectivos

- **Esclarecer algúns conceptos básicos da idea de crise e algúns termos económicos que nos permitan comprender a crise actual.**
- **Identificar os distintos protagonistas e responsábeis desta crise económica desde unha perspectiva ampla.**

Orientacións

Comezaremos por facer un primeiro esclarecemento do que entendemos por crise económica, a través dunha breve lluvia de ideas co alumnado, ou coa explicación que poida facer o profesor ou profesora. En calquera dos casos sería conveniente que unha vez comprendido o concepto de crise económica tradicional, puidésemos deternos en identificar outros tipos de crise -como a enerxética; a ecolóxica, a

humanitaria ou mesmo a emocional-; moitas delas máis profundas, con maiores repercusións e estreitamente vinculadas entre si. Para iso, o dossier pode ser esclarecedor.

Como chegamos até aquí?

Actividades 4 e 5:

► ACTIVIDADES pág. 2

Obxectivos

- **Comprender cá l foi o detonante desta crise.**
- **Identificar os piares sobre os que se sustenta o sistema económico actual**
- **Facer aflorar os sentimentos que nos provoca a análise das causas**

Orientacións

As actividades 4 e 5 pretenden situar o alumnado no que foi a orixe desta última crise. Trátase de que o alumnado comprenda, a través do texto e da noticia, o caos que provocou no sistema financeiro a saída á luz da insolvencia e descapitalización de grandes grupos financeiros. Para profundar e esclarecer os termos desta situación, remitímolos ao dossier que amplía e desenvolve

algúns dos aspectos fundamentais dese momento que fixeron lembrar o “crack do 29”. Igualmente, sería moi conveniente facer aflorar e traballar as emocións do noso alumnado perante a situación provocada nuns poucos días, en que se afundiron en cadea grandes empresas do sistema financeiro, piar básico do sistema económico actual, nunha espiral que parecía imparábel.

Actividade 6:

► ACTIVIDADES pág. 3

Obxectivos

- **Desvelar as raíces profundas desta crise.**
- **Expresar distintas conclusións con relación ao funcionamento do sistema capitalista.**
- **Reflexionar e ser conscientes de que facemos parte deste sistema.**

Orientacións

A actividade 6 preséntase como un exercicio no que o noso alumnado, partindo das lecturas tanto do texto como das noticias de prensa seleccionadas, poida buscar a relación das diferentes ideas que aparecen nos referidos textos. Esta tarefa pode ser presentada como algo que poidan investigar e compartir en pequenos grupos, ou traballalo individualmente. Trataríase, en definitiva, de relacionar o feito da concentración de capital (noticia 1), o elevado endebedamento das familias (noti-

cia 2) e o desemprego (noticia 3), tomando como referencia as chaves do funcionamento do sistema que se desvelan no texto. Igualmente, o alumnado pode ser convidado a facer a atenta lectura do traballo do texto final ou facer unha lectura colectiva, despois da cal se faría un comentario e unha avaliación sobre as afirmacións alí recollidas que o alumnado quixer destacar.

O que nos está a pasar agora?

Actividade 7:

► ACTIVIDADES pág. 4

Obxectivos

- **Mostrar os efectos da crise a través das contribucións persoais e de grupo.**
- **Aproximármonos dos aspectos máis vivenciais da crise.**

Orientacións

Trátase dunha actividade individual tras a cal debe facerse unha posta en común para poder elaborar entre todos unha lista moto máis ampla, que recolla o maior número de contribucións posíbeis. Proponse unha pregunta moi aberta xa que a intención é que afloren as súas vivencias,

tentando non xerar situacións que poden ser violentas para aquelas persoas que non queiran revelar as consecuencias que están a vivir no seu contorno máis próximo.

A lista servirá despois para realizar parte da actividade número 10.

Actividades 8, 9 e 10:

► ACTIVIDADES pág. 4-5

Obxectivos

- **A través das imaxes do cómic deducir cáles son as consecuencias da crise nos países do Sur.**
- **Facer evidentes outras crises que se mostran nas viñetas, como a crise alimentaria ou a enerxética.**
- **Destacar e reflexionar sobre situacións inxustas que ocorren nos países do Sur, como a precariedade laboral ou a negación de axudas por parte dos bancos rescatados,...**
- **Comparar os efectos da crise nos países do Norte e nos do Sur.**

Orientacións

Foi utilizado o recurso da banda deseñada para poder abordar diferentes temas, tal como expuxemos nos obxectivos anteriores, e para que os alumnos e alumnas imaxinen as consecuencias da crise nos países do Sur sen que nós as fagamos evidentes a través dun texto ou de testemuños. Non obstante, estes testemuños poden ser utilizados máis adiante, como un bo reforzo, cando xa se fixo ese esforzo de creación. Aquí tamén deberemos pór en común as ideas reflectidas nas viñetas, mesmo sería interesante poder expolas na aula e que os alumnos puidesen comentalas e facer unha única lista, imprescindible para facer despois o traballo de comparación.

Se nalgún momento a realización do debuxo for un problema, sempre se poderá optar por redactar un pequeno texto ou facer unha descrición daquilo que debería aparecer.

Na actividade 10, o alumnado realizará o traballo de comparación entre a lista da actividade 7 (consecuencias nos países do Norte) e a elaborada a partir dos debuxos da 8 (consecuencias nos países do Sur). Debemos reparar nas semellanzas mais sobre todo naquilo que nos separa: protección e cobertura social, dereitos laborais, migración dalgún familiar,... Para poder facer máis evidentes estas diferenzas, engadimos na actividade 9 os datos de indicadores de desenvolvemento que nos deberían permitir concluír que non todos os países poden facer fronte de igual forma a esta situación de crise.

Como saímos da crise?

Actividade 11:

► ACTIVIDADES pág. 7

Obxectivos

- **Analizar algunhas das solucións propostas para saír da crise e recoñecer cáles son os argumentos que as sosteñen.**
- **Contrastar cada unha das solucións e expresar as vantaxes e inconvenientes de cada unha delas.**

Orientacións

Trátase de que enfrontemos, coa lectura e análise dos textos, dous planeamentos contrapostos para saír da crise. Para iso, propónse que traten de identificar as vantaxes e inconvenientes, así como tamén as súas consecuencias, dunha e doutra solución formulada. Sería conveniente que o alumnado tratase

de identificalas de forma individual, e que se fixese fincapé en que avalíen, despois de sopesadas, cal cren que pode ser unha solución real ao problema da crise.

Actividade 12:

► ACTIVIDADES pág. 7

Obxectivos

- Posicionarse perante as diferentes argumentacións expostas.
- Argumentar, dialogar e pactar qué estratexia e solución é máis conveniente.

Orientacións

A actividade 12 é formulada como unha posta en común do traballado e concluído por cada un dos alumnos e alumnas, así como, mesmo máis importante, tentar pactar unha posición común no grupo-aula. Talvez a mellor fórmula para iso

sería establecer un diálogo razoado, no que cada alumno e alumna puidese expor as súas conclusións e estas fosen sometidas a avaliación, seguindo un criterio de racionalidade, procura de verdade e contar con todas as persoas sen exclusión.

Como podemos contribuír para a mudanza?

► ACTIVIDADES pág. 8

Obxectivo

- Fornecer a visión de crise como oportunidade para a mudanza.
- Sermos conscientes de que podemos contribuír individual e colectivamente para ocorreren as mudanzas que queremos.

Orientacións

O texto de Einstein vai servírnos para dar a visión positiva da crise. Partiremos dunha reflexión persoal que se compartirá en grupo. É importante que destaquemos, de novo, que Einstein non se está a referir a esta crise económica que estamos a vivir, senón a calquera crise e de calquera tipo. Na actividade 15, propónse o desafío de buscar solucións alternativas. É o momento de facer o resumo de todo o traballado. Podemos dinamizar este traballo, comezando polo concepto de crise económica, as súas causas e consecuencias no Norte e no Sur e as solucións propostas pelos gobernos. É importante recordar que as crises no sistema financeiro son cíclicas, así que nesta actividade teremos que nos propor solucións diferentes para romper con este ciclo. A actividade 16 proponnos algunhas propostas alternativas, algunhas máis globais, outras máis

específicas. O obxectivo desta actividade non é profundar en cada unha delas senón ver que se poden propor solucións alternativas. Comentaremos en grupo, dando pé a que se expliquen outras que se coñezan. Esta actividade acabase cun exercicio que faremos en grupos, na que nos proporemos o noso papel e nos comprometeremos individual e colectivamente para contribuírmos para a mudanza.